

Itä-Suomen hallinto-oikeus

Asia: Valitus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) hyväksymispäätöksestä koskien Battery 3 Finland Oy:n varausilmoitusta

Viite: Tukesin päätös 18.1.2023, lupatunnus VA2022:0081, diaarinumero Tukes 13311/10.01/2022

Savonlinnan kaupungin valitus

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on kaivoslain (621/2011) perusteella hyväksynyt Battery 3 Finland Oy:n varausilmoituksen, joka sijoittuu Savonlinnan kaupungin sekä Sulkavan, Puumalan ja Ruokolahden kuntien alueelle. Varauksen voimassaolo päättyy: 22.12.2024.

Varaaja otaksuu alueella aiemmin tehtyjen tutkimusten perusteella olevan seuraavia kaivosmineraaleja: litium.

Varaajan suunnitelmissa on valmistella malminetsintälupahakemuksen tekemistä hyödyntämällä olemassa olevia tutkimusaineistoja sekä tekemällä kahtena kenttäkautena geologista kartoitusta, vähäistä näytteenottoa ja geofysikaalisia mittauksia kannettavilla mittalaitteilla sekä mahdollisesti lentomittaamalla. Varaajan suunnitelmissa on tehdä mahdollisesti lisäksi mahdollisilla maanomistajien luvilla syväkairauksia.

Varaajan suunnitelmissa on jättää alueelle malminetsintälupahakemus joulukuuhun 2024 mennessä.

Päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Itä-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusaika päättyy 24.2.2023. Päätös on julkaistu 18.1.2023 Tukesin verkkosivulla (Varauspäätökset | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)).

Vaatus: Tukesin päätös Battery 3 Finland Oy:n ilmoituksesta koskien Lökkiön 187,55 km²:n varausaluetta on kumottava kaikilta osin.

Perustelut: Battery 3 Finland Oy:lle hyväksytty varausalue sijoittuu Haarikon kansallispuistohankkeen ympäristöön ja voi vaarantaa sen luontoarvot. Koska Etelä-Karjalaan ei sijoitu yhtään kansallispuistoa, Etelä-Karjalan maakuntaliitto on käynnistänyt hankeselvityksen, jonka kustannuksiin osallistuvat myös Etelä-Savon maakuntaliitto ja Savonlinnan kaupunki ottaen huomioon, että Haarikon alueesta merkittävä osa sijoittuu Savonlinnan kaupungin puolelle.

Haarikon mahdollisen kansallispuiston aluerajausta vasta hahmotellaan. Koska alueen lopullista sijaintia ja laajuutta ei ole tiedossa, Savonlinnan kaupunki ei pidä perusteltuna, että Lökkiön varausalueen tapaiselle malminetsintätoiminnalle myönnettäisiin lupa hankealueen läheisyyteen.

Battery 3 Finland Oy:lle hyväksytyt varausalue on malliesimerkki alueesta, joka tulisi määritellä erityisen arvokkaiden luontotyyppien ja ekosysteemien alueena malminetsinnältä ja kaivostoiminnalta kielletyksi alueeksi, kuten myös arvokkaat kulttuurialueet sekä merkittävät retkeily- ja virkistysalueet, jollaisina Haarikon ympäristön alueitakin voidaan pitää.

Kiellon tarkoituksena on turvata pysyvästi ja ylisukupolisesti alueilla olevat erityisarvot, koska ne ovat matkailun ja paikallisten asukkaiden elinvoiman kannalta tärkeitä näkökohtia. Kiellon tulisi koskea myös alueen välitöntä vaikutuspiiriä, kuten vesistöjen valuma-alueita, koska jo malminetsinnällä voi olla vaikutusta näiden alueiden ja vesistöjen ekologiseen tilaan. Malminetsintäkiellolla tarkoitetaan nykyisen kaivoslain määrittelemää etsintätyötä, joka kattaa kaiken etsinnän kaivosmineraalien löytämiseksi riippumatta siitä, millaisin menetelmin työ tehdään.

Varausilmoituksia hyväksyttäessä ja lupia myönnettäessä tulisi erityisesti ottaa huomioon olemassa olevat ja vireillä olevat hankkeet kansallispuistoista, erilaisista luonnonsuojelualueista, Suomen Natura 2000-suojeluverkoston kohteista, Unescon maailman perintökohteista, suojeltujen luontotyyppien ja -lajien kohteista, hyvän ja erinomaisen ekologisen tilan vesistöistä sekä luokkien 1, 2 ja E pohjavesialueista. Näiden selvittämistä Tukesin tulisi vaatia ilmoittajalta ehtona ilmoituksen tai luvan hyväksymiselle. Savonlinnan kaupungilla ei ole tietoa, miltä osin näitä kohteita sisältyy Lökkiön varausalueeseen tai sen läheisyyteen.

Savonlinnan kaupunki on antanut lausunnon eduskunnan talousvaliokunnalle 17.10.2022 hallituksen em. esityksestä eduskunnalle laiksi kaivoslain muuttamisesta. Lausunnossa tuotiin esille mm., että:

... varausalue ei saisi sijaita kaivoslain 7 § ja 9 §:ssä tarkoitetuilla alueilla. Lakiesitykseen on lisätty myös viittaus luonnonsuojelulain pykälään siten, että varausalueesta on rajattava pois kansallis- ja luonnonpuistot. Savonlinnan kaupungin mielestä luonnonsuojelulakia on muutettava siten, että malminetsintä on kiellettyä kaikilla luonnonsuojelualueilla - ja myös niiden läheisyydessä, mikäli malminetsinnästä saattaisi aiheutua haittaa suojelualan puolella.

Nykyisen kaivoslain 44 §:ssä (Varausilmoitus) todetaan, että varausalueesta on rajattava 7 §:n 2 momentissa sekä 9 §:n 4 momentissa tarkoitettut alueet. Varausalueesta on rajattava luonnonsuojelulain 11 §:ssä tarkoitettut

kansallispuistot ja 12 §:ssä tarkoitetut luonnonpuistot. Maininta kansallispuistojen ja luonnonpuistojen ulosrajaamisesta tulisi lisätä myös kaivoslain 7 ja 9 §:iin (malminetsintätyö ja malminetsinnän luvanvaraisuus), joissa määritellään se, missä malminetsintätyötä ei saa tehdä. Tämä olisi yhdenmukaista, sillä näissä pykälissä luetellaan muidenkin erityislakien kohteita esim. hautausmaat (kirkkolaki), puolustusvoimien alueet ja yleiset tiet (tielaki).

Toisin kuin Tukes on Battery 3 Finland Oy:lle ilmoitusta hyväksyessään toiminut, jo kaivoslain mukaisten ilmoitusten ja lupien myöntämisessä tulisi nykyistä paremmin ottaa huomioon luonnonvarojen kestävä käytön periaate sekä tulevien sukupolvien yhtäläiset tarpeet uusiutumattomien mineraalien saatavuuteen ja puhtaaseen luontoon. Suomen nykyinen kaivoslainsäädäntö ohjaa kaivosmineraalien ylikulutukseen ja samalla hidastaa kiertotaloustavoitteiden saavuttamista.

Suomella on velvollisuus turvata arvokkaat ja monimuotoiset ekosysteemit sekä uhanalaisten lajien esiintymisalueet maalla ja vesistöissä. Luontokadon pysäyttämiseksi tämä velvoite perustuu EU:n biodiversiteettistrategiaan, joka ulottuu vuoteen 2030. Suomi on kesäkuussa 2022 ilmaissut komissiolle tukevasa biodiversiteettistrategian mukaisia tavoitteita saattaa kansallisesti oikeudellisen suojelun piiriin vähintään 30 % maa- ja vesialueiden pinta-alasta ja tiukan suojelun alueeksi 10 % maa- ja vesialueiden pinta-alasta. Tämä on otettava huomioon kaivoslain mukaisia ilmoituksia ja lupia käsiteltäessä.

Battery 3 Finland Oy:lle hyväksytyt varausalue on jatkoa niille kymmenille malminetsintähankkeille, joita on viime vuosina myönnetty ympäri Suomea vielä voimassa olevan vanhan kaivoslain perusteella, joka ei luo mahdollisuuksia paikalliseen vaikuttamiseen.

Selvityksen mukaan Suomessa on tällä hetkellä 31 kaivannaisaluetta, joihin liittyy riskejä. Osa niistä aiheuttaa jo nyt vakavaa haittaa ympäristölle, osa voi tulevaisuudessa uhata ihmisen terveyttä ja pilata pysyvästi luontoa. Vanhoista, toiminnan lopettaneista malmikaivoksista on aiheutunut paljon ympäristöhaittoja, joiden korjaamisesta kaivosyhtiö ei ole asianmukaisesti vastannut. Juuri näin on tapahtunut myös Savonlinnan seudulla. Haitat jäävät pysyvästi kaivospaikkakunnalle osin yhteiskunnan varoilla hoidettaviksi. Tästä ikävänä esimerkkinä on alueellamme toiminut valtioenemmistöisen kaivosyhtiö Outokumpu Finnmines Oy:n vuonna 1994 lakkautetun Laukunkankaan nikkelikaivoksen rikastushiekkajätealtaan edelleen jatkuvan vuodon aiheuttama ympäristötuho kaivoksen alapuolisissa vesistöissä.

Kaivosvaraukset ovat osa kaivoshankkeita. Toisin kuin monissa EU-maissa Suomen nykyinen kaivoslaki mahdollistaa maaperän rikkauksien hyödyntämisen kenelle tahansa ilman paikallisten elinkeinojen, olosuhteiden ja luonnon arvojen huomioon ottamista. Suomi tässä suhteessa Euroopan villi

länsi. Kaivoslain odotettavissa olevan muutoksen vuoksi malminetsintäyhtiöt ovat kiirehtineet varausilmoitusten teossaan ilman mitään näyttöä (varaaja vain otaksuu) siitä, että ilmoituksen mukaisen malmin esiintymisestä varausalueella olisi tietoa, kuten tässä tapauksessa litiumin esiintymisestä.

Savonlinnan kaupunki pitää ehdottomana vähimmäisvaatimuksena, että kaivoslain mukaisten toimintojen sijoittamisen edellytyksenä alueella tulee olla oikeusvaikutteisen asema- tai yleiskaava, jossa kaivosalueen ja kaivoksen apualueen suhde muuhun alueiden käyttöön on sovitettu yhteen asutuksen ja muiden maankäyttötarpeiden kanssa. Tämä mahdollistaisi kuntien tahtotilan huomioon ottamisen oman alueensa suunnittelussa ja lisäksi kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksia. Battery 3 Finland Oy:lle hyväksytyn varausalueen osalta ei ole voimassa oikeusvaikutteisen asema- tai yleiskaavaa.

Todettakoon, että Savonlinnan kaupunki on toimittanut 10.11.2021 kannanoton valtioneuvostolle ja kansanedustajille kaivoslain uudistamisesta. Kannanoton on allekirjoittanut 16 Saimaan alueen kunnanjohtajaa. Kannanotossa on tuotu esille, kuinka Saimaan alueen kunnissa on huolestuneina seurattu, kuinka monikansalliset malminetsintäyhtiöt ovat varsinkin viime vuosina hyödyntäneet voimassa olevan kaivoslain heikkouksia ja lupien saannin helppoutta tekemällä laajoja malminetsintävarauksia, hakeneet ja saaneet Tukesilta malminetsintälupia myös tänne, ainakin vesistöjen suhteen luonnon arvoiltaan maamme arvokkaimpiin kuuluvalla alueella.

Savonlinnan kaupungin mielestä kaivosvarausten ja malminetsintälupien merkitystä alueen maankäyttöön tulee tarkastella kokonaisuutena. Kaivoslaki ei saa mennä kaiken muun lainsäädännön yli eikä lukkiuttaa alueen maankäyttöä muusta käyttötarkoituksesta pois varausten ja lupien voimassa ollessa.

Kunnilla, elinkeinonharjoittajilla, asukkailla ja kiinteistönomistajilla pitää olla todellinen mahdollisuus vaikuttaa yhtiöiden hankkeisiin eri vaiheissa. Jo kaivosvaraus aiheuttaa huolta näillä tahoilla ja malminetsintävaihe vaikuttaa kielteisesti mm. kiinteistöjen arvoon ja yrittäjien investointihaluuun ja sen myötä se syö alueen elinvoimaa.

Aluevaraukset, malminetsintäluvut eivätkä kaivoksetkaan lisää pysyvästi alueen elinvoimaa. Näillä toiminnoilla on peruuttamattomien luontoarvo- ja ympäristövaikutusten lisäksi myös haitallisia aluetaloudellisia vaikutuksia mm. matkailu- ja kalastuselinkeinoille sekä vedenhankinnalle. Ilmaston muutoksen edetessä puhtaasta juomavedestä tulee globaalisesti malmeja arvokkaampi luonnonvara, jonka vuoksi juomaveden vaarantaminen kaivoslain mukaisilla hankkeilla on lyhytnäköistä toimintaa. Näiden vuoksi Savonlinnalle seudulle on äärimmäisen tärkeää säilyttää se malminetsintä- ja kaivostoiminnan ulkopuolella.

Kaivoslain perusteella käsiteltävä ilmoitus tai lupahakemus ei saa rakentua nykyiseen tapaan pelkän oikeusharkinnan varaan. Ilmoituksen hyväksymisen ja luvan esteeksi pitää ottaa etukäteen arvioitavissa oleva koko paikkakunnan merkittävä asutusolojen tai elinkeinojen heikkeneminen, ei vain tietyn alueen tai tiettyjen elinkeinojen haitta.

Oikeusharkinnan lisäksi Tukesin hyväksymispäätökset tulisi perustua kaavoituksen ja intressivertailun (hankkeen hyötyjen ja haittojen punninnan) huomioon ottaminen kaikissa kaivoslain mukaisiin hankkeisiin liittyvässä lupaharkinnoissa. Päätösten perusteeksi olisi otettava hankkeiden aiheuttamat ympäristöhaitat sekä paikkakunnan merkittävät asutusolojen ja elinkeinojen heikkenemisestä syntyvät haitat ja vaatimus niiden kompensoimisesta varaus-, vakuus- tms. maksulla alueelle. Tämä kannustaisi aluevaraajia ja malminetsintäyhtiöitä ottamaan haitat vakavasti.

Suomessa on kaivoksia tulevaisuudessakin, mutta ei missä tahansa ja millä ehdoin tahansa. Suomen perustuslaissa on selkeästi määritelty ympäristö- ja muut perusoikeudet, jotka valtion on turvattava kaikille kansalaisille, myös tuleville sukupolville. Valtio ei saa vaarantaa näitä oikeuksia.

Arvokkaimman luonnon säästäminen kaivostoiminnan vaikutuksilta on välttämätöntä Suomen perustuslain 20 §:n mukaisen ympäristöperusoikeuden toteutumiseksi, kun otetaan huomioon perustuslain vallitseva tulkintakäytäntö. Se ei ole ristiriidassa kaivostoimintaan liittyvien muiden perusoikeuksien kanssa, kuten elinkeinovapaus tai omaisuuden suoja, koska kaivostoiminta on edelleen mahdollista aloitteen rajoittamisen rajaaminen alueiden ulkopuolella.

Savonlinna 20.2.2023

Savonlinnan kaupunginhallitus